

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av "boden" vid Hults kyrka, Växjö stift, Småland

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av "boden" vid Hults kyrka, Växjö stift, Småland.* (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:58). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

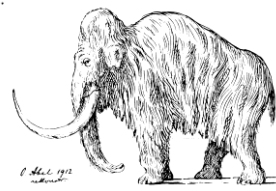
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

26 september 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:58
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV "BODEN" VID HULTS KYRKA,
VÄXJÖ STIFT, SMÅLAND

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbygg AB, Gränsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061

Kontaktperson: Kalle Melin

Område: **Mitt i Småland** Prov nr: **64370-64379** - Antal prov: **10**

Dendrokronologiskt objekt: Takstol och väggvirke 64370-375+64270, spån 64376-379

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov-id; beskrivning	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret	Mer vågad datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±10 uppskattning
64270	1; vägg Ö Grandelius	Tall	214	Sp 30 ej W	1199	1229-1269	320
64370	1; sparre 6	Gran	53	Nära W	(1254)	(V 1254/55)	70
64371	2; stötta gavel	Gran	68+3;2	W	(1251+3)	(V 1254/55)	85
64372	3; sparre 2 S	Gran	45	W*	(1251)	(1253±2)	(V 1254/55);70
64373	4; bindbj 3 vind	Tall	79; 2	ej Sp el Sp23	1139	E 1189-1239	(1189-1219);190
64374	5;vägg Ö	Tall	168;2	Sp 27, ej W	1167	1200-1240	240
64375	6; golv12	Tall	169;2	Sp 45 ej W	1197	1212-1252	260
64376	7; spån lös	Tall	143	Ej Sp	1501	E 1560-1600	260
64377	8; spån lös	Tall	89	Ej Sp	1620	E 1670-1710	220
64378	9; spån lös	Tall	104	Ej Sp	1561	E 1611-1651	200
64379	10; span lös	Tall	98	Ej Sp	1613	E 1663-1703	200

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter. De uppger antingen ett smalare dateringsspann eller ett bästa dateringsförslag för ett odaterat prov.

W*, vankantbestämningen kan av olika orsaker vara otydlig

Kommentarer till resultatet

Syll, vägg- och golvvirke prov 64270, 64274 & 275

De yngsta/yttersta årsringarna i proven dateras till 1199, 1167 och 1197. Samtliga prov saknar vankant men innehåller splint. Splinten i denna typ av furuvirke innehåller 60-100 årsringar med få undantag. Om man antar att virket är avverkat inför ett enda byggnadstillfälle så skall detta inträffat någon gång under åren 1229-1240. Det finns måhända en liten risk att något träd avviker från gängse splintstatistik. Om man ta hänsyn till det och väljer bort den yngsta och den äldsta beräknade avverkningstiden blir resultatet **år 1212-1252**.

Prov 64373, bindbjälke 3 på vinden, dateras till "efter 1189 till 1239". Det kan uppträda splint i provet, vilket skulle kunna möjliggöra dateringen, 1189-1219, detta är dock osäkert. Provet är brutet och behöver analyseras ytterligare men allra helst tas om.

Granvirket, prov 64370-64372 har en gemensam men en inte helt säker datering, vinterhalvåret 1254/55. På byggnadsteknisk grund (Melin) bör furu och granvirket vara uppfört vid ett gemensamt byggnadstillfälle. Med en tolerans på två år så samstämmer två av tre furutimmer med granvirkets ålder. Vi undersöker möjligheten för att med två C14-dateringar, Wiggle Matching, bekräfta granvirkets ålder.

Spån, lösfynd, prov 64376-64390

Virket saknar van och splint så att endast efterdateringar (*terminus post quem*) kan ges. Om de är samtida så är **virket avverkat efter år 1670**. Det är naturligtvis möjligt och måhända mer troligt att spån 64376 är kommet från ett träd som är avverkat upp till cirka hundra år tidigare.

Proveniensen

Spånvirket är från norra halvan av Småland eller södra Östergötland. Bäst dateras virket med virket från det brandhärjade Eksjö 2015. Det övriga daterade virket är hämtat tämligen lokalt, av små kronologier datera Ingatorp-boden bäst.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som ”ej säker”. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet. Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)